

Jeunesse sacrifiée

1940-1945

Walferdange

* * *

De **Robert Geisen**, Joergank 1924, gouf am Februar 1943 an den **RAD** (Reichsarbeitsdienst) agezun. Dräi Méint laang loug hie mat villen anere Lëtzebuerger, Elsass-Lottrénger an Däitschen zu Zichlyn (bei

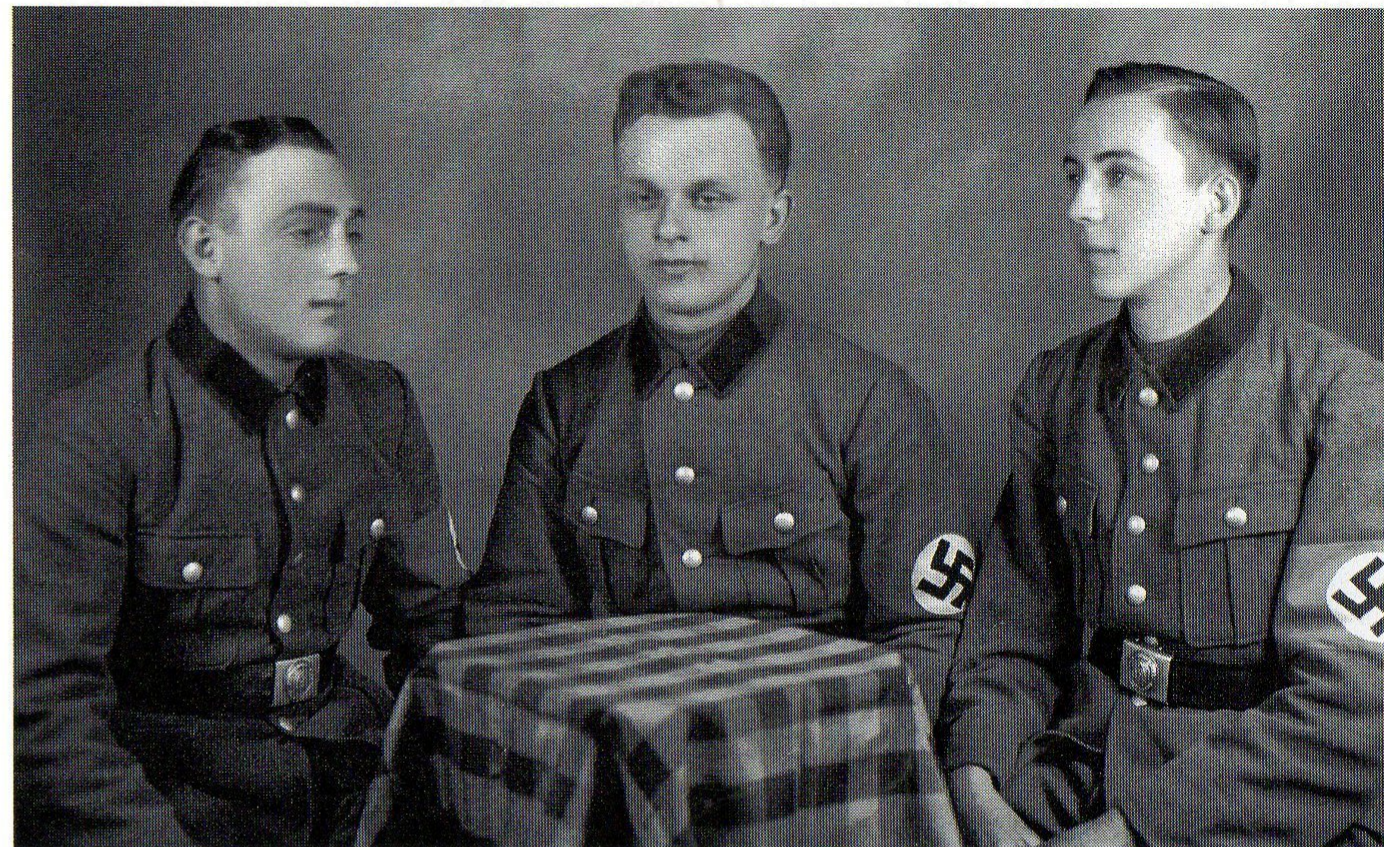

RAD-Männer am Asaz

Kutno) a Polen, wou d'Haaptaktivitéit vu sénger Unitéit dra bestanen huet, en neit RAD-Lager, hiirt egent, opzebauen. An dëser relativ kurzer Zäit hat de Roby awer schons en ongewéinlecht Erliefnes, un dat hien sech och haut nach ëmmer gären erënnert.

Si waren do zu dräi Lëtzebuenger, déi sech ganz gutt ënnerenee verstanen hun an déi och ëmmer zesummen erausgaange sin, wann si déngschtfräi waren. De Roby war en äifregen Hobbyphotograph, a fir sech Photomaterial ze beschafen, koume si dack an d'Haus vun engem polnesche Photograph, en Haus, dat zimlech isoléiert loug. Sou koumen si och no an no mateneen an d'Gespréich, a wéi den Här vum Haus bis erausfond hat, datt eis dräi RAD-Leit brav a patriotesch Lëtzebuenger waren, déi déi brong Uniform mam Hakekräiz nëmme gezwongenerweis gedroen hun, du goufe si am enke Krees vun dëser polnescher Famill opgeholl. Problemer, fir sech mateneen ze verstännege, gouf et keng, well den Här huet ganz gutt däitsch geschwat an d'Fra grad esou gutt franséisch. Vun elo u koumen déi dräi jonk Lëtzebuenger regelméisseg samschdes a sonndes an d'Haus vun hiren neie Frënn an hun hir fräi Zäit zesumme mat hinne verbruecht. Op Uweisung vum Patron si si nët zur viischer Dir erakomm, ma si hun di hënnescht Entrée vum Haus benotzt.

Nun hate si eemol awer schons donneschdes fräi a wéi si och dun, ouni sech unzemellen, vun hannen eran an d'Wunnéng vun hire

Dës Photo vun den dräi Lëtzebuenger RAD-Leit (1. op der rietser Säit: Roby Geisen) huet hire polnesche Frënn a Photograph gemaach

polnesche Frënn koumen, souz do de Photograph mat zwéi jonken anere Maansleit, déi, wéi si déi preisech Uniformen erbléckst hun, sou séier wéi de Blëtz vun der Bildfläch verschwonne sin. Nodeems de polnesche Photograph sech iwwerzeegt hat, datt et sech bei dësem onerwaarte Besuch nëmme ëm séng Frënn vu Lëtzebuerg gehandelt huet, huet hien och déi zwéin aner zréckgeruff an hinne bäibruecht, datt si vun de Lëtzebuenger näischt ze fäerten hätten. Datt dës zwéin Onbekannter polnesch Resistenzler waren, an datt och de Photograph en aktive Resistenzler war, hun de Roby a séng zwéi Komerode spéitstens dun erfuer, wéi hir RAD-Zäit eriwwer war a si entlooss sollte gin.

Si hate schon erëm Zivilkleder un, wéi si – obschons si d'Lager nët méi hätten däerfe verloossen – sech nach eng Kéier an d'Haus vun hire polnesche Frënn geschlach hun, fir hinnen „äddi“ ze soen. Do gouf hinnen nämlech proposéiert, nët méi zréck an d'Lager ze goen an am polneschen Ënnergrond ze verschwannen. Eis dräi jonk Lëtzebuenger hun awer demools drop gehofft, nom „Arbeitsdienst“ fir eng länger Zäit emol erëm an hir Hemecht zréckzekommen, ir si da spéider e Stellungsbefehl fir d'Wehrmacht ze erwaarden hätten. Si konnten sech dofir och nët fir d'Proposition vun hire gudde Frënn entscheiden. Wéi et dann

De Roby Geisen zu Gorodok a Russland. Bis op Nevel as et nët méi wäit.

De Roby Geisen mat russesche Fraleit um Wee fir op d'Fruuchfelder

dono esou wäit war, dass si – erëm op heemleche Weër – an d'Lager zrëckgoe sollten, koom dem Photograph séng Fra aus dem Gaart an huet jiddferengem vun eisen dräi Lëtzebuenger nach e Bucki mat rout-wäiss-bloe Blummen an d'Hänn gedréckt.

Den Urlaub doheem sollt awer nëmme vu ganz kurzer Dauer sin. No zwou Woche scho koom de gefaarte „Stellungsbefehl“. De Roby gouf also an d'Wehrmacht agezun a krut fir d'éischt emol bei Potsdam eng sougenannte militäresch „Schnellausbildung“. Iwwer e puer aner Militärlager, woubäi hien och kurz mat engem anere Walfer, dem Jean Neiseler, zesumme war, as hien zu Gorodok bei Witebsk am Mëttelebschnitt vun der Ostfront ukomm, wou dann d'Ausbildung sollt perfektionéiert gin. Dem Roby séng Kompanie huet haaptsächlech aus Lëtzebuenger an Elsass-Lotréngeger bestanen, knaps en Drëttel waren Däitscher. Am selwechte Bataljioun wéi de Roby waren ënner anerem och déi zwéi Bäreler Jongen Marcel Nilles a René Wilhelmy, déi leider spéider a Russland gefall sin.

An hirer Ausbildungszäit goufen déi jonk Rekruten och agesat, fir mat russesche Fraleit d'Fruucht op de Felder ze méien. Déi russesche Männer waren zum gudden Deel bei de Partisanen an de grouse Bëscher ronderëm dës Felder. De Roby erënnert sech drun, dass nuets ëmmer e russeschen Doppeldeckerflieger bei de Partisane geland as. Duerno hu si ongeféier 40 km vu Witebsk ewech eng nei „Auffangstellung“ gebaut, well grad zu där Zäit d'Preisen am Gaang waren, virun der Rouder Arméi zrëckzagoen. Déi nei Stellung war nach knapps fäerdeg, an dem Roby séng Unitéit loug nach selwer dran, du gouf si enges Daags och schons vun däitsche Fronttruppe besat. Dorënner war och en Ënneroffizier, dee sech driwwer gewonnert huet, dass hien ënner jonk Leit an däitscher Uniform gerode war, déi eng ganz aner Sprooch wéi Däitsch geschwat hun. Wéi hien héieren huet, dass dat zu engem gudden Deel Lëtzebuenger wieren, frot hien: „Ist vielleicht zufällig jemand aus Walferdingen dabei?“. De Roby duecht, ganz verwonnert: „A wat heescht dat do?“, ma en huet sech alt emol gemellt. Beim weidere Gespräch huet et sech dun erausgestallt, dass dem däitschen Ënneroffizier séng Elteren zu Walfer gewunnt hun, op der Dikrecher Strooss, am Haus vum Gemengesekretär Mousel, dee mat sénger Famill vun de Preisen ëmgesidelt gi war. De Roby krut du vum Ënneroffizier den Opdrag, bei engem nächsten Urlaub doheem séngen Elteren e Grouss vun hirem Jong auszeriichten. Wéi de Roby spéider dann tatsächlech esou en Urlaub krut, dun as en an d'Haus Mousel gaang, fir denen neien Awunner aus Däitschland de bestallte Grouss och auszeriichten. Dës Leit waren awer ganz nidderge-

schloen, d'Mamm war a Schwarz gekleet: si hate virun e puer Deg eréischt d'Noriicht kritt, datt hire Jong a Russland gefall wir.

Wéi séng Unitéit (ëmmer nach nëmmen an der Ausbildung) agesat gi war, fir eng Eisebunnsliin bei Witebsk virun de Partisaneniwwerfall ze bewaachen, dunn huet de Roby – et war am November 1943 – eng schwéier Drüsevereterung un der Schëller erwëscht. Hie koum an d'Lazarett de selwechten Dag, wou séng Komerode fir de Frontasaz zesummegehallt gi sin. Ma och d'Lazarett war eng grouss Aventür. D'Lazarett war nämlech am Gaang anzepaken, well d'Russe bei Nevel durchgestouss waren, an d'Preisen zrëckgaange sin. Nach am leschten Ament gouf de Roby nuets ënner primitivste Konditiounen operéiert an du mat enger JU 52 ca. 600/700 km wäit zrëck an e Lazarett op der russesch-polnescher Grenz bruecht. Zwou Woche méi spët koum hien dann an en „Erholungslazarett“ op Spindelmühl am Riesengebirge. Vun do aus huet hie séng beschte Komeroden, déi hien un der russescher Front zrëckgelooss hat, geschriwwen, ma déi meescht vu séng Bréiwer koumen erëm mat der Bemierkung „Gefallen für Führer, Volk und Vaterland“.

No engem uschléissenden Urlaub doheem koum de Roby an eng „Genesungskompanie“ zu Oldenburg, wou hien haaptsächlech a séngem Beruff als Coiffeur agesat gin as. Datselwecht war séng wichtigste Beschäftegung och nach während sechs Méint an enger „Marschkompanie“ vum „Grenadier-Ersatzbataillon 489“, wou fréier Luftwaffenzaldoten zu Infanteristen ëmgeschoult gi sin. Mä duerno koum, am August September 1944, um Enn dach nach de Frontasaz a Polen, wou dem Roby séng nei Unitéit staark matgeholl gin as: wéi d'Russen e Bréckekapp iwwer d'Weichsel geschloen hun, bloufen no véier Deg vu 67 Mann nach knaps eng Dosen iwwreg, dorënner dräi Lëtzebuurger.

Vun do aus gouf dem Roby säi Regiment op Gobice, an d'Tatrabierger, verluegt, fir do nei Stellongen ze bezéien. Hei hun d'Russen an de Wanterméint 1944/45, an héigem Schnéi a bei batterer Keelt, de Preisen den Damp esou waarm gemat, datt dës sech an d'Tschechoslowakei ofgesat hun a bestänneg hu missen zrëckgoen. Als „MG-Schütze“ gouf de Roby bei Mährisch-Ostrau an enger Véierelstonn zweemol hannere verwont: eng Kéier un der Broscht an eng Kéier un engem Aarm. Dat huet dann erëm zu engem Lazarettopenthalt zu Neustitzheim geféiert, ma nëmmen dräi Woche méi spët huet de Roby, mat enger etreger Wonn, ewell nees no vir un d'Front misse récken.

Dräi Walfer Zwangsrekrutéiert am „Urlaub“ doheem: Nicolas Steffen, Emile Lamesch a Roby Geisen (vu lénks no riets)

De Krich as awer ëmmer méi séier zu Enn gaangen, an zu Kolin as de Roby leschten Enns der tschechescher Miliz an d'Gräpp gelaaf. Nieft séngem däitsche „Wehrpass“ hat hien och nach séng Lëtzebuurger Identitéitskaart an e Stéckelche vun engem rout-wäiss-bloe Bändchen (dat hien sech a séng preisesch Uniform agebut hat), fir sech als Lëtzebuurger kënnen ausweisen. E jonke Student, dee ganz gutt däitsch a franséisch geschwat huet, huet him dobäi vill gehollef. Wéi séng Nationalitéit a seng Situatioun bis erkannt waren, gouf de Roby a Richtung Westen entlooss.

No verschidde weideren, ganz abenteuerlechen Etappen, gong et zugudderlescht mam Zuch iwwer Diddenhewen op Lëtzebuerg, wou de Roby um Péngschtsamschdegowend 1945 ukomm as. An der selwechter Voiture (déi lescht vun engem Eisebunnszuch, an deem sos nëmme Belscher dra waren) souzen, nieft Lëtzebuurger Zwangsrekrutéierten an RAD-Medercher, och nach e puer Lëtzebuurger Kazettler an en etlech Gielemännercher, déi als sollech awer eréischt zu Diddenhewen erkannt gi waren. Vun do u goufen dës Gielemännercher vun de Kazettler streng bewaacht an zu Lëtzebuerg op der Gar der Poliss iwwergin, déi do schon op si gewaart huet.

Op der Gar as de Roby zoufälleg op e Komerod vun Dummeldéng gestouss, deen sech offréiert huet, hien, no séngem Déngscht, op der Staang vu séngem Velo bis op Dummeldéng matzehuelen. Zu Dummeldéng huet dëse Komerod him säi Velo gelooss, an de Roby as iwwer d'Beggener Strooss op Walfer pedaléiert, wou hien da spéit owes bei séngen iwwerraschten, mä dach iwwerglécklechen Elteren ukomm as.

* * *